

Tweede Kamer

DER STATEN-GENERAAL

Europa in de Tweede Kamer

Europa krijgt steeds meer invloed op het dagelijks leven van haar burgers, ook in Nederland. Daardoor lijkt het soms alsof de nationale parlementen buiten spel staan. Dat is niet het geval. De positie van de parlementen is de afgelopen jaren juist sterker geworden. De Nederlandse Tweede Kamer maakt bovendien steeds beter gebruik van de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op Europese wet- en regelgeving.

De Kamer heeft de ambitie om 'bovenop Europa' te zitten. Er zijn tal van momenten in het Europese besluitvormingsproces waarop dat kan en de Kamer heeft diverse middelen om die ambitie waar te maken. De grip van de Tweede Kamer op Europa wordt alsmaar steviger.

Deze brochure gaat over die momenten en middelen. U kunt hierin precies lezen welke invloed de Tweede Kamer heeft op Europese regels en wetten.

Een minister op weg naar Brussel

Een veel voorkomende situatie, vooral in tijden van economische crisis: de minister van Financiën krijgt van de Tweede Kamer aan de vooravond van het overleg met zijn Europese collega's in Brussel tal van instructies en voorwaarden mee. De openheid hierover maakt voor iedereen zichtbaar wat de minister in Brussel bereikt.

De schulden crisis in Griekenland werd voor het eerst Europees onderwerp van gesprek in 2010. De Tweede Kamer wilde dat het International Monetair Fonds hierin een belangrijke rol ging spelen. De minister van Financiën kreeg aan de vooravond van een overleg in Brussel die dringende boodschap mee. Hij kon in de onderhandelingen steeds verwijzen naar dit standpunt. In 2012 hield Griekenland de gemoederen opnieuw bezig. In de zomer kwam het Nederlandse parlement terug van reces om te debatteren over de steunverlening aan Griekenland. Allerlei voorwaarden waaronder dat zou kunnen, kwamen op tafel.

Kamer bepaalt speelruimte

De Kamer bepaalt welke speelruimte de minister heeft in dit Europese overleg. Of het nu een Raadsvergadering is van de ministers van Financiën of een top waaraan ook de regeringsleiders deelnemen: de Kamer wil tevoren

weten wat het standpunt is dat de regering gaat innemen. De minister, staatssecretaris of minister-president stuurt daarover eerst een brief en komt vervolgens naar de Tweede Kamer om te overleggen.

Meestal vindt het overleg plaats met de vaste Kamercommissie die gespecialiseerd is in het onderwerp, maar ook de voltallige Kamer komt er soms aan te pas. Dat gebeurt vooral wanneer de Kamer de minister wil dwingen om een andere positie in te nemen dan deze van plan was.

Minder overleg in andere lidstaten

Hoewel geen verplichting, is het inmiddels ondenkbaar dat een minister zonder dit overleg met de Kamer vertrekt naar een Europees overleg van ministers. De Kamer heeft de afgelopen jaren, door actief gebruik te maken van de mogelijkheid tot overleg, meer openheid bereikt.

Die openheid geeft de Kamer de gelegenheid haar stem te laten horen. De discussie vindt immers plaats op een moment dat het overleg in Brussel nog te beïnvloeden is. Daarmee krijgt de Kamer meer grip op de uitkomsten van Europese onderhandelingen.

In de meeste andere lidstaten bestaat minder openheid over de standpunten waarmee de ministers het Brussels overleg ingaan. Zij hebben daarover lang niet altijd een gesprek met hun parlementen. En als ze dat wel hebben is het vaak in beslotenheid.

Waar bemoeit Europa zich mee?

Europese regels zijn er om zaken te regelen die op nationaal niveau niet of minder goed af te spreken zijn. Soms is het voor de Tweede Kamer niet duidelijk of een Europees voorstel inderdaad die extra waarde heeft, of dat een kwestie net zo goed nationaal geregeld kan worden. Verder is het soms de vraag of wetgeving noodzakelijk is en of niet volstaan kan worden met gewone afspraken.

Kamer toetst voorstellen

In dat geval kan de Tweede Kamer een zogeheten subsidiariteitstoets uitvoeren. Elk jaar maakt de Tweede Kamer een selectie van voorstellen van de Europese Commissie en toetst ze die. Regelmatig is de uitkomst van die toets dat extra Europese regels niet nodig zijn en soms zelfs dat wetgeving geheel overbodig is.

Parlementen geven gele of oranje kaarten

Wanneer een derde van alle Europese parlementen vindt dat Europa niet het juiste niveau is om iets af te spreken of wanneer zij er niet van overtuigd zijn dat wetten überhaupt nodig zijn, kunnen zij de Europese Commissie een gele kaart geven. Die moet dan het voorstel nog eens bekijken en kan het zelfs op eigen initiatief intrekken.

De eerste gele kaart is getrokken in het voorjaar van 2012. De Europese Commissie kreeg hem voor het voorstel om het stakingsrecht te beperken. Twaalf Europese parlementen keerden zich daartegen. Het samen trekken van een gele kaart vergt gecoördineerde actie tussen de nationale parlementen, omdat het binnen korte tijd moet. In dit geval nam het Deense parlement het voortouw.

Heeft de helft van de nationale parlementen bezwaar tegen het niveau en wetgeving; dan gaat het voorstel definitief van tafel als de Raad van Ministers of het Europees Parlement het hiermee eens is. In dat geval is er sprake van een oranje kaart.

De kaartenprocedure maakt deel uit van het Verdrag van Lissabon en is er gekomen op Nederlands aandringen. De parlementen zoeken nu vaker samenwerking, wanneer zij tot de conclusie komen dat Europese regelgeving onnodig is.

Aan het begin van het nieuwe millennium kwam de Europese Commissie met een richtlijn om de geluidsoverlast rond luchthavens te beperken. De regels daarvoor zouden dan in heel Europa hetzelfde worden. Maar de Tweede Kamer hechtte veel belang aan het overleg tussen Schiphol en omwonenden. Zij was bang dat dit geen functie meer zou hebben als er Europese regels kwamen. De Tweede Kamer bleek niet het enige parlement met dit bezwaar; in meer lidstaten leefde dit. Uiteindelijk werd de mogelijkheid tot ingrijpen vanuit Brussel geschrapt.

Zowel parlement als kabinet in Nederland vinden dat een Europese APK-keuring voor motorfietsen en caravans weinig zin heeft. In Nederland is de keuring van motorrijtuigen goed geregeld en Europese regels voegen niets toe, is hun standpunt. Een wederzijdse erkenning van elkaars keuringen door de lidstaten zou voldoende zijn.

De Europese trein rijdt

Heeft de Europese Commissie eenmaal een richtlijn voorgesteld, dan komt het proces van wetgeving op gang. Gedurende die periode zijn er tal van momenten waarop nationale parlementen invloed kunnen hebben. Daarbij blijft het belangrijk dat de Kamer er vroeg bij is én dat zij voldoende informatie heeft.

Timing geeft invloed

De Tweede Kamer controleert of de regering wel op tijd reageert als er nieuwe Europese voorstellen uitkomen. Ook wanneer de Europese Commissie alleen nog maar in de lidstaten peilt of een voorstel goed zou vallen, moet de

regering daarover een standpunt innemen en dat aan de Tweede Kamer melden. Vaak geeft dat eerste contact tussen Kamer en regering over een voorstel al aanleiding tot een openbaar debat waarin de Kamer haar mening kan geven.

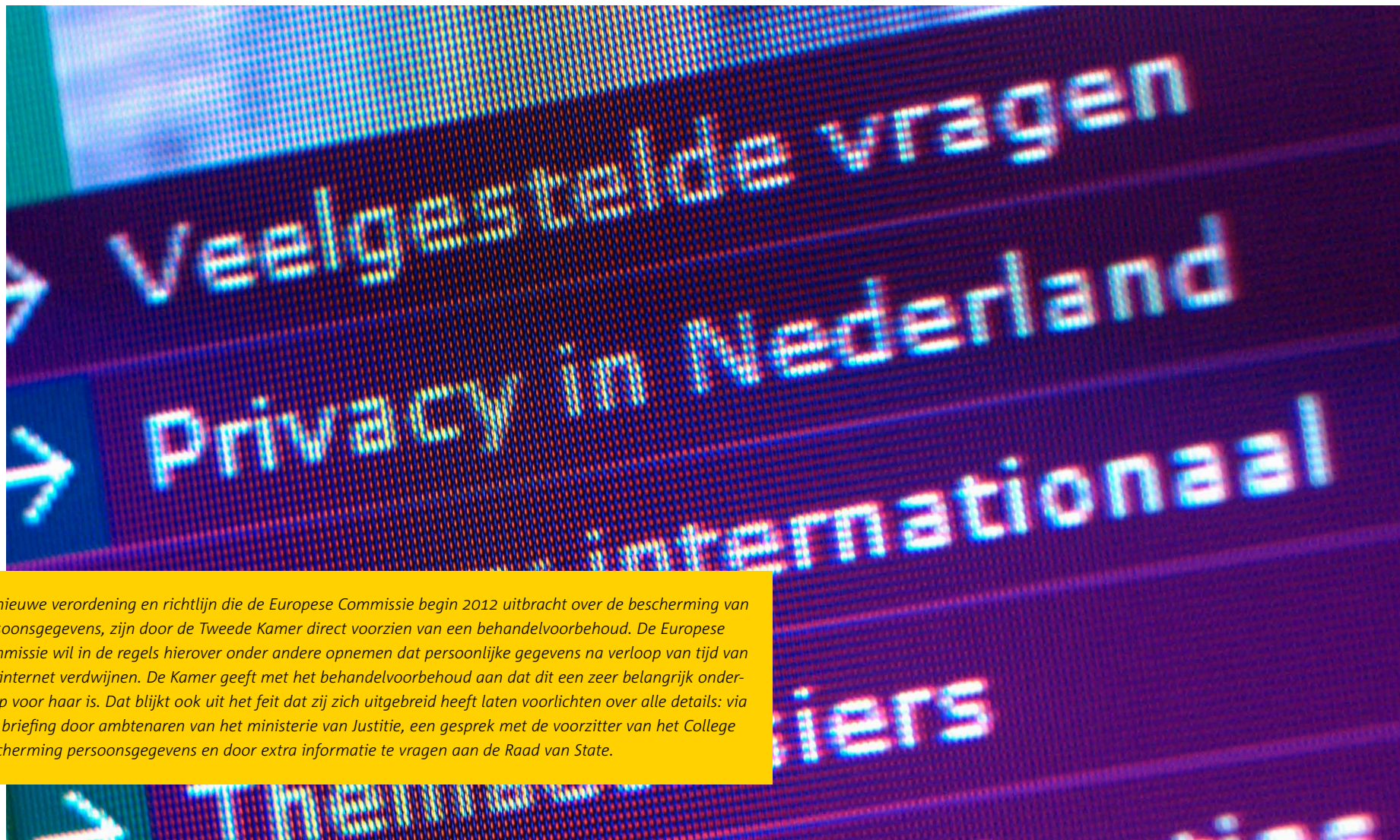
Kamer kan maximale controle uitoefenen

Wanneer de Tweede Kamer maximale controle wil hebben op een onderwerp dat in Brussel speelt, kan zij de regering opleggen om niets te doen voordat er in de Kamer over het onderwerp is gesproken. De Kamer geeft daarmee aan dat zij invloed wil houden op iedere stap die een minister zet. Deze moet dan extra vaak met de Kamer overleggen. Een dergelijk parlementair behandelvoorbehoud, zoals deze vorm van controle heet, heeft de Kamer bijvoorbeeld uitgesproken voor de begroting van de Europese Unie voor de komende jaren tot 2020.

De Kamer op zoek naar informatie

Kamerleden kunnen, als zij dieper op een voorstel willen ingaan, in Brussel op bezoek gaan om met de ambtenaren van de EU te praten die het voorstel hebben gemaakt. In de praktijk reist de Kamercommissie die zich met dat onderwerp bezighoudt, af naar Brussel.

Zo'n Kamercommissie kan ook een rapporteur aanstellen: één Kamerlid dat zich ingraaft in alle details van de huidige en toekomstige wetgeving. Verder kan de Kamer een overleg met de minister of staatssecretaris houden dat puur gericht is op het uitwisselen van informatie over het onderwerp.

De nieuwe verordening en richtlijn die de Europese Commissie begin 2012 uitbracht over de bescherming van persoonsgegevens, zijn door de Tweede Kamer direct voorzien van een behandelvoorbehoud. De Europese Commissie wil in de regels hierover onder andere opnemen dat persoonlijke gegevens na verloop van tijd van het internet verdwijnen. De Kamer geeft met het behandelvoorbehoud aan dat dit een zeer belangrijk onderwerp voor haar is. Dat blijkt ook uit het feit dat zij zich uitgebreid heeft laten voorlichten over alle details: via een briefing door ambtenaren van het ministerie van Justitie, een gesprek met de voorzitter van het College bescherming persoonsgegevens en door extra informatie te vragen aan de Raad van State.

Motor achter veranderingen

De Kamercommissie Europese Zaken heeft een sleutelrol in het waarmaken van de ambitie om 'bovenop Europa' te zitten. Deze commissie telt 26 Kamerleden en wordt ondersteund door een griffier die de beschikking heeft over een team Europa-specialisten. Samen helpen zij de Kamer om haar greep op Europese zaken te verstevigen.

Wegwijzer in de Kamer

Alle kwesties die Europa aangaan, komen bij de commissie Europese Zaken terecht. Deze commissie zorgt ervoor dat de juiste Kamerleden of commissies zich erover buigen. Zelf behandelt de commissie Europese Zaken bredere kwesties die de EU aangaan; bijvoorbeeld de uitbreiding van het aantal lidstaten.

De leden en staf van de commissie kunnen Kamerleden en -commissies ondersteunen wanneer deze te maken hebben met een onderwerp met een Europese dimensie. Die steun varieert: het kan gaan om voorlichting over Europa voor nieuwe Kamerleden of bijvoorbeeld om hulp bij het omzetten van Europese richtlijnen in Nederlandse wetten. De commissies blijven zelf verantwoordelijk voor hun beslissingen.

Stimulator

Verder let de Kamercommissie Europese Zaken erop dat de Kamer de middelen die zij heeft om de Europese besluitvorming te beïnvloeden, ook gebruikt. Zo werd het behandelvoorbehoud dat de Tweede Kamer tegenwoordig kan afkondigen, in 2010 twee keer toegepast en in 2011 al tien keer.

Internationale coalities bouwen

Ook stimuleert de commissie Europese Zaken dat leden naar Europese conferenties gaan om hun collega's uit de andere parlementen te spreken. Op die manier kunnen zij gemakkelijker samen optrekken en bepaalde besluiten in Brussel afdwingen.

Een praktische hulp bij het Europese werk van de Kamer is de vertegenwoordiger die namens het Nederlandse parlement in Brussel is gestationeerd. Deze ambtenaar is als het ware de 'oren en ogen' van de Kamer in Brussel. Ook andere parlementen hebben dergelijke vertegenwoordigers.

Bij de eerste gele kaart die de Europese Commissie ontving, hebben de goede contacten met andere parlementen een belangrijke rol gespeeld. Dat hielp om snel een coalitie te vormen tegen een voorstel om het stakingsrecht te beperken. Het fenomeen van de gele en de oranje kaart die parlementen kunnen uitdelen wanneer Europa zich met iets bemoeit dat naar hun mening op een ander niveau kan worden geregeld, is een Nederlands idee. Sommigen zeggen zelfs dat er daarom een oranje kaart is gekomen in plaats van een rode.

Colofon

Bezoekadres

Plein 2
Den Haag

Postadres

Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Ontwerp

Dienst Communicatie

Druk

Van Deventer, 's-Gravenzande

Meer informatie

Griffier vaste commissie voor Europese Zaken

Mendeltje van Keulen

telefoon: 070 - 318 20 18
mobiel: 06 - 18 30 59 59
e-mail: m.vkeulen@tweedekamer.nl

Permanent vertegenwoordiger van de
Staten-Generaal bij de EU:
telefoon: +32 - (0)2 283 12 43

Dit is een uitgave van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is niet toegestaan zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgever.

september 2013